

hällsperspektivet, utan patientens kostnadsperspektiv. Under 90-talet har det blivit ett ökande problem att patienter inte kommer till mottagningen eller inte löser ut sin medicin. Och nästa år, då patienten på ett bräde kanske ska betala 500–1 000 kronor bara på apoteket, detta för att få ut sina mediciner för en symtomlös eller symtomfattig åkomma! Vad händer då med behandlingsviljan och följsamheten till ordinationer? Kommer läkemedelsvalet styras av ekonomiska i stället för av medicinska skäl – på basen av patientens likviditet?

Informationstekniken till gagn för läkaren

Denna bok kan rekommenderas till flertalet patienter med högt blodtryck. Läkaren har själv kanske inte några nya fakta att hämta i boken men kan lära sig hur ett vittomfattande budskap koncentreras och hur förklaringar på ett lättbegripligt sätt kan utformas för en folksjukdom.

Som exempel skriver författarna apropå alkoholens blodtryckshöjande effekt å den ena sidan och dess kanske skyddande verkan på kärlsystemet å den andra: »Den som har en måttlig förbrukning och som ibland glömmar att gå till systemet inför helgerna, kan förmodligen fortsätta med sina dryckesvanor utan att ha dåligt samvete. Den som däremot drar en lättnadens suck efter att ha läst ovanstående avsnitt och tänker »hurra, jag kan fortsätta dricka – det är bara nyttigt!« kanske bör fundera på att dra ned alkoholförbrukningen. •

Brobyggare mellan professioner i psykosvården

Lisbet Palmgren. **Att vårda våldsamma patienter. Historien om ett terapeutiskt experiment.** 235 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1995. Pris ca 330 kr. ISBN 91-27-04351-7.

Recensent: överläkare Tom Palmstierna, Psykiatriska beroenklinikern, S:t Görans sjukhus, Stockholm.

Att vårda är att med empati och värme försöka göra livssitua-

tionen dragligare och mindre plågsam för lidande människor, patienter. Våldsamma patienter är lidande människor som inte bara har »ont» utan även begår onda gärningar. Att göra gott för dem som genom sitt eget lidande begår onda gärningar blir därför en av de större utmaningarna för den professionella vårdaren.

Humanistisk livsåskådning

Lisbet Palmgren har som psykiater och terapeut ägnat dessa människor en stor del av sin professionella gärning. I boken »Att vårda våldsamma patienter» beskriver hon på ett mycket personligt sätt hur hon och hennes medarbetare försökt att lösa problemen kring att vårda och utveckla dessa våldsamma och sjuka människor. Boken är till stor del en personlig beskrivning av bakgrunden till hennes eget engagemang i en humanistisk livsåskådning.

Psykodynamiskt orienterad

Boken är däremot inte en lärobok i psykiatri, något som författaren själv poängterar. Det finns därför inte någon anledning att närmare kommentera hennes beskrivning av diagnostisk terminologi eller psykiatrisk klassifikation. Den följer inte det senaste amerikanska »DSM-III-r-modet» utan utgör en för sammanhanget mer psykodynamiskt orienterad och praktisk beskrivning av de psykotiska, personlighetsmässiga och organiska tillstånd som hon har funnit vara av betydelse för denna aktuella patientgrupp.

Lisbet Palmgren ger i bokens olika avsnitt om behandlingsstrategier prov på en pragmatisk inställning till behandlingsarbete. Å ena sidan lägger hon mycket stor vikt vid de psykologiska och psykodynamiska aspekter som är så väsentliga för denna grupp patienter likväl som hon betonar betydelsen av en samfäll värdeideologisk inställning präglad av humanism inom personalgruppen.

Radikal inställning till psykofarmaka

Å andra sidan ger hon uttryck för stora insikter i psykofarmakologins irrgångar och

betonar på ett förtjänstfullt sätt nödvändigheten av en genomtänkt farmakologisk ideologi baserad på kunskap och insikter i hur dessa läkemedel både kan vara en stor tillgång och ett nödvändigt stöd, samtidigt som felaktig eller olycklig användning leder till personliga tragedier för patienterna.

Man kan rentav hävda att Lisbet Palmgrens psykofarmakologiska förhållningssätt, exemplifierat med hennes kunngjort radikala inställning till t ex användandet av clozapin (Leponex), har varit lika radikalt som hennes psykodynamiska förhållningssätt till vården av dessa patienter.

Läsvärt för alla i psykosvården

De omfattande avsnitt om hennes erfarenheter av psykoterapi, miljöterapi och farmakoterapi är utomordentligt intressanta och ger goda möjligheter till reflektion för alla som arbetar med våldsamma patienter.

I synnerhet som boken förefaller vara skriven för att läsas av människor med olika kunskapsbakgrund kommer den säkerligen att fylla en viktig roll som brobyggare mellan olika professioner inom den svåra psykosvården.

Personalkonflikter kan sabotera verksamheten

Även den som har deltagit i utveckling av nya verksamheter inom psykiatrin har mycket att hämta i Lisbet Palmgrens bok. Hon beskriver på ett klarsynt och modigt självutlämnande sätt hur nya verksamheter drabbas av akuta kriser (se avsnittet om »februaripsykos»).

Hon beskriver hur personalkonflikter både kan vara sprungna ur externaliserade, projicerade inre konflikter inom enskilda patienter likväl som de kan härröras från enskilda individer eller grupper inom personalgruppen som desavouerar t ex den officiella värdeideologin på enheten.

Frågan om hur »personalsabotage» påverkar en svår verksamhets funktion är en mycket delikat fråga, som inrymmer många svårigheter både interkollegialt och formellt (t ex fackföreningars inflytande på vården). Lisbet Palmgren illustrerar hur en »auktoritär kärleksfullhet» i förhållningssättet mot inte enbart patienter utan även i relationen till personal kan vara en väg genom dessa svårigheter.

I boken beskrivs hur människor som inte bör arbeta med våldsamma patienter på olika sätt kan förmås att inse att de bör ägna sig åt annan verksamhet. Dessa centrala aspekters betydelse för psykiatrisk vård är ofta av pietetsskäl eller av andra hänsyn negligerade på många institutioner med förödande resultat för verksamheten som följd. Lisbet Palmgren tycks däremot oförväget ta dessa problem på ett öppet allvar som är beundransvärt.

Aktuellt dokument

»Att vårda våldsamma patienter. Historien om ett terapeutiskt experiment» kan därför rekommenderas alla dem som är verksamma med psykos- och missbruksvård, eftersom boken inte enbart är ett dokument över Lisbet Palmgrens egen gärning utan även ett aktuellt dokument om »the state of the art» vad avser både psykologiska, farmakologiska och organisatoriska aspekter på att vårda våldsamma patienter. •

Läkartidningen väljer böcker och recensenter

Läkartidningens bokredaktion får då och då in recensioner som kommit till genom att författare eller utgivande förlag, särskilt läkemedelsföretag, vidtalat en läkare att anmäla boken. Sådana recensioner tackar redaktionen nej till. Bokredaktionen väljer ut de böcker som skall anmälas och vidtalar skribenter.

Vi välkomnar tips om nya utländska böcker som är av stort värde för Läkartidningens läsekrets – men tag kontakt med bokredaktionen innan du skriver någon anmälan spontant! Risker för dubbelarbete är stor.

Med hänsyn till det begränsade utrymme som finns för bokanmälningar recenserar Läkartidningen normalt inte skrifter som har anknytning till marknadsföring av företag eller produkter. Om sådant material ger anledning till välgrundad kritik kan den framföras i tidningens debattspalter.